

Mongólia

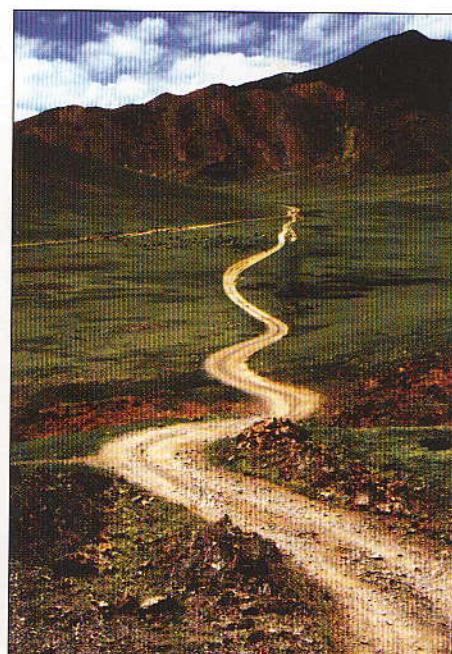
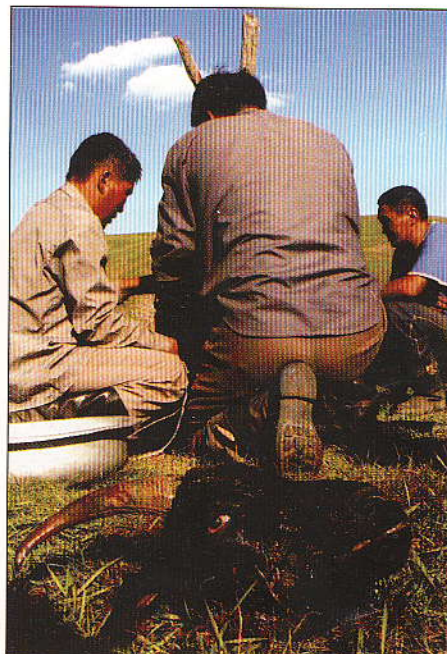

Magyarjárás Mongóliában

2004 májusa, apróhirdetés a Pesti Estben: „Gyertek velünk Mongóliába!”. A megadott telefonon Füred Zoli keletmániás antropológus, etnofilmes, főfoglalkozású utazó jelentkezett. Zoli majd tízszer járt már Mongóliában, újabban túravezetőként rutinos lazasággal és laza rutinnal ő kalauzolja az Orkhon-völgyében, a Góbi sivatagban vagy éppen Ulánbátorban a kalandvágyó utazókat.

Hosszas szervezés (nehézkes mongol vízumszerzés), úticél-változtatások és sajgó lovaglólécek után július elején kerekedett fel a társaság. Zoli már Ulánbátorban készítette elő a terepet, mikor mi az Acroflot „jóvoltából” Moszkvában rekedtünk: a cég szokása ugyanis túlfoglalni a ritkább járatokra a helyeket, aztán a hop-

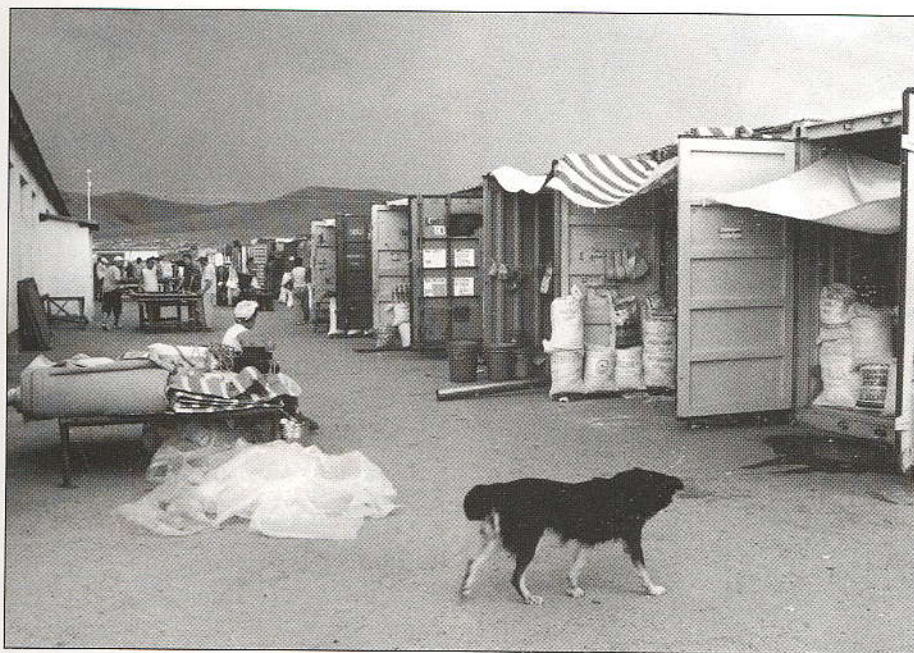
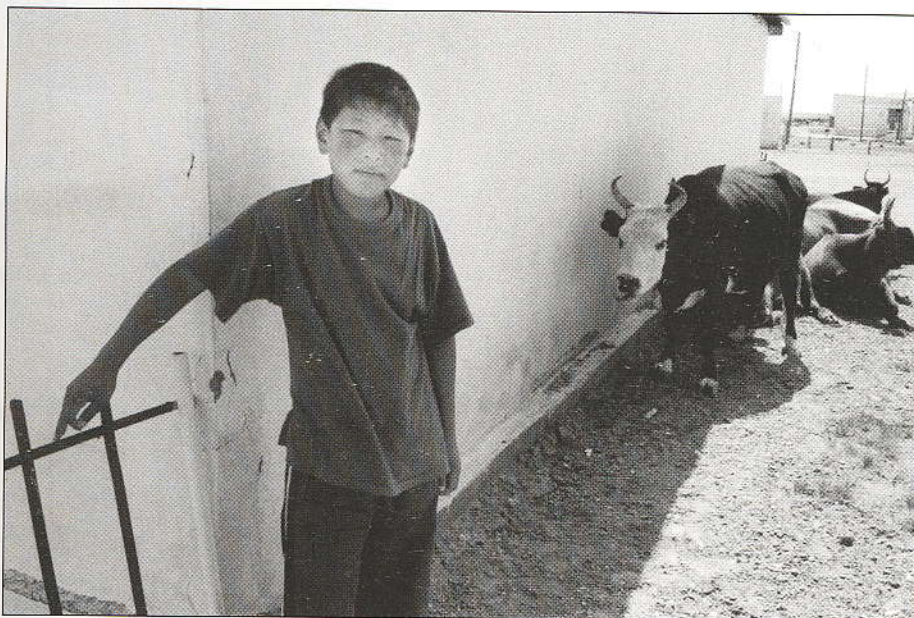
pon maradt utasokat oroszos ügyintézés után oroszos atyáskodással marasztalja a következő, majd a következő, majd a következő járatig. 4 nap luxusszállodai ellátás és moszkvai városnézés után aztán végre mi is búcsút inthetünk a barátságatlan seremetyevói reptérnek és egy tömött kávédarálón elindulunk Ulánbátor

felé, ahol Zoli és Aya néni vár ránk. Aya néni a mongol Munka Hőse, tündéri, talpraesett asszony: ha megszorul, Magyarországra jön varrónőnek pár hónapra.

A Magyarországnál 17-szer nagyobb Mongólia terepasztalként terül el alattunk: zöld bársonypázsitú lankák, nyüzsgő állatseregletek, kék ég fent, és ivóvíz tisztaságú acél patakok lent – nem vicc, nem giccs, mintha Ausztráliát és Írországot keresztenénk. (A mongol vicc sze-

rint azért piros-kék-piros Mongólia zászlaja, mert északról Oroszország, délről Kína határolja; akkora nagy terület, hogy egyik nagyhatalomnak sem volt kedve se meghódítani, se felügyelni.) És egyszerűen csak a természet lágy öléből, valahol a hegyek közül, a Tola folyó partján – elképesztő kontrasztként – előbukkan a közel 800 000 lakosú Ulánbátor (az egész országban kb. 2 millióan élnek), a mongolok mai fővárosa. A város peremén em-

lékmű, amelynek fő eleme egy tank: a világháborúban az egyetlen mongol harckocsi a szovjetek oldalán elmenetelt egész Berlinig. A Szovjetunióval párhuzamosan lezajlott rendszerváltás, a nyugati behatás és az ország útkeresése mindenütt érezhető: melegvíz ritkán van, áram korlátozottan. Roskadozó lakótelepek, terjeszkedő jurtanegyedek, korszerű üvegpáloták, kipofozott külföldi tragacsok és ósdi Volgák (ha a duda szól, megvan a műszaki vizsga), kitartó koldusok, mosolygó szerzetesek és jámbor, békétűrő, ügyes-

gyázni ildomos. Ulánbátorban tankolhatunk 76-os, 85-ös és 91-es oktánszámú benzint (tartályok a szabadban), hazatelefonálhatunk utcasarkon álldogáló emberektől, akik otthoni telefonjaikat antennával szerelték fel – hiába, mobilkor. Ehetünk 90%-os májtartalmú kenőmájast, megnézhetjük a világ egyik szinte teljesen ép, irdatlan nagy dinócsontvázát, és megfigyelhetjük, hogy a hosszú haj és a bajusz nem divat Mongóliában. Ulánbátorban mindenki taxis, akinek autója van: bárkit le lehet inteni, és csekély kilométerpénzért elvisznek bármerre. Ezt akkor tapasztaltuk meg, amikor feldühödött utcagyerekek köveket hajigálva próbálták meg a fotózásért levenni a sápot. Vidékre az ország egyetlen, 400 km hosszú toldozott-foldozott, kátyús, egysávos betonútja vezet (útdíjas), mindenütt másutt csak földutak vagy a füves pusztába vájt keréknyomok keresztezik egymást; hihetetlen, de a mongolok sosem tévednek el a térképen sehol nem jelzett utakon. Mongóliában szinte nincs mezőgazdaság, a vándorló életbe nem fér bele a helyhez kötött gazdálkodás. A pásztorkodó, folyton költözködő családok nyáron a szabadban verik fel „komfortos” jurtájukat, télen a kisvárosokban vagy a zord időjárástól védett hegyoldalokban

kedő mongol emberek, akik mindig tubákkal, Dzsingisz kán márkájú vodkával és cigivel kínálják az idegent. A pénzváltóban kezdjük: egy óriási sáros placcon parkoló kocsikban komplett családok ülnek és váltják ide-oda a dollárt, rubelt, tugrikot. A magyar ember igazi kizsákmányoló dollárpapának érezheti magát, minden nagyon olcsónak és elérhetőnek tűnik; a vásárlóerőhöz igazított árak, ugye. A hatalmas „Fekete Piacon”, ahogy a népnyelv hívja, minden kapható, mindenáron: alkudni és a zsebtolvajokra vi-

Text: ...

húzzák meg magukat. Nincs disznó és szárnyasállat (azokkal nem lehet költözni, vonulni), kecske, juh, jak és ló viszont rengeteg, a jószágok száma jelzi a családok gazdagságát. Mindenhol barátságosan fogadnak, kaukázusi kefir ízű kumisszal (erjesztett kancatej) és tejpálinkával traktálnak, kecskét vágnak, amit gyakorta saját bőrében sütenek meg. Este fél 11-kor alkonyodik, 9-kor még tűz a nap. Nincs árnyék, fa csak a folyóparton. A jurták mellett napelem-cellák és parabola-antennák. Gondolom, nincs túl sok betelefonálós műsor. A mongolok ősi sportjaiknak minden évben világgraszoló nemzeti versenyt rendeznek, a nadaamot. 40-50 km-t lovagolnak, fíjászkodnak és birkóznak: aki itt nyer, az helyi kisisiten lesz. Kisvárosok piacterén billiárdasztalok és karaoke-bárok táncdalfesztiválokba illő slágerekkel, a jurtáknál szabadteri kosárpalánkok.

„Nincsenek tervek, csak megoldások” – fogalmazta meg Zoli, mikor éppen a sekély folyómederben elakadt mikrobust próbáltuk kitolni a partra. A szintetikus nyugati világ turistáinak a szinte érintetlen természet, a sztyeppék és a Góbi-sivatag, a nomád sátorozgatás csupán múló egzotikum; az ittenieknek a dolgos mindennapokat jelentik. Fűországban más a lépték, a távlat térben és időben. Senki sem siet, senki sem ideges, megállt az idő: a mongolok szeretik az életet és szeretik átadni ezt a szemléletet. Életvitelük, szokásaik szépek, tiszták, természetközeli. Cseppet sem vágnak modernebb, gyorsabb, hajtósabb életre, s nagyon jól teszik. Eltekintve a hátizsákomban talált tenyérszál póktól és a sátor közelében sütkérező kígyótól, honvágyam van. Szeretnék egy kicsit mongol lenni.

Kép és szöveg: Simonyi Balázs

